

ข้อความช่วยเลิกบุหรี่ตามทฤษฎี การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมช่วยเลิกบุหรี่ได้จริงและคุ้มค่า

การวิจัยในประเทศอังกฤษพบว่า ข้อความช่วยเลิกบุหรี่ทางโทรศัพท์มือถือช่วยให้เลิกบุหรี่ ลดโอกาสเป็นโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ และเพิ่มคุณภาพชีวิตได้ ในขณะที่ประเทศไทยมีการศึกษาเรื่องการทดสอบประสิทธิผลของการส่งข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือต่อการรับบริการเลิกบุหรี่และการตัดสินใจเลิกบุหรี่ โดยข้อความที่ส่งนั้นสร้างจากทฤษฎีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทำการศึกษายานบริการสายด่วนเลิกบุหรี่ 1600 ผลการศึกษาพบว่า ข้อความเหล่านี้มีประสิทธิผลช่วยเลิกบุหรี่ได้จริงและยังคุ้มค่าเมื่อเทียบกับการไม่มีข้อความ ข้อความเหล่านี้สามารถป้องกันค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ในอนาคตได้แก่ โรคมะเร็งปอด โรคหลอดเลือดอุดตันเรื้อรัง โรคหลอดเลือดสมอง และโรคหัวใจขาดเลือด และเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ที่เลิกบุหรี่ด้วย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และศูนย์บริการเลิกบุหรี่ทางโทรศัพท์แห่งชาติ (ศบช.) ผู้ดำเนินงานสายด่วนเลิกบุหรี่ 1600 จึงควรสนับสนุนและให้บริการข้อความช่วยเลิกบุหรี่ทางโทรศัพท์มือถือควบคู่กับมาตรการเลิกบุหรี่ที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลในระดับประเทศ และเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ที่เลิกบุหรี่

ข้อความช่วยเลิกบุหรี่ตามทฤษฎีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม คุ้มค่า

ลดความเสี่ยงและค่าใช้จ่ายจากโรคที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ในอนาคต

โรคมะเร็งปอด   โรคหลอดเลือดอุดตันเรื้อรัง   โรคหลอดเลือดสมอง   โรคหัวใจขาดเลือด

ช่วยเพิ่มโอกาสในการเลิกบุหรี่

เพิ่มคุณภาพชีวิตจากการเลิกบุหรี่

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

สสส. และ ศบช. ควรสนับสนุนการให้บริการข้อความช่วยเลิกบุหรี่ทางโทรศัพท์มือถือควบคู่ไปกับมาตรการควบคุมบุหรี่ที่มีอยู่ ได้แก่

การควบคุมราคาและภาษี

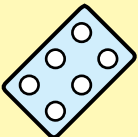
การจำกัดโฆษณา

เครือข่ายคลินิกฟ้าใส

การรณรงค์เลิกบุหรี่

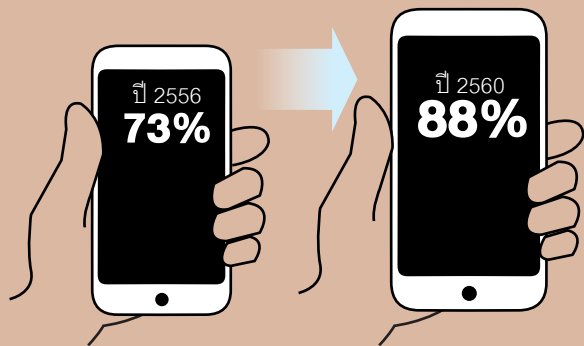
ยาช่วยเลิกบุหรี่

สายด่วนเลิกบุหรี่ (quitline 1600)

จุดเริ่มต้นของการใช้ข้อความทางโทรศัพท์มือถือกับบุหรี่

องค์การอนามัยโลกพัฒนามาตรการเลิกบุหรี่ด้วยการใช้โทรศัพท์มือถือ และมีการศึกษาในประเทศอังกฤษพบว่า การส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือเพื่อช่วยเลิกบุหรี่ สามารถลดต้นทุนและเพิ่มคุณภาพชีวิตได้ เมื่อเทียบกับการไม่มีการส่งข้อความ

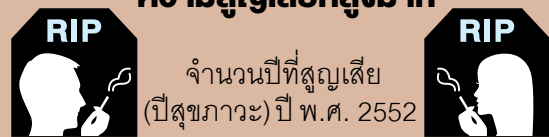
คนไทยใช้โทรศัพท์มือถือมากขึ้นจากร้อยละ 73 ในปี พ.ศ. 2556 เป็นร้อยละ 88 ในปี พ.ศ. 2560 จึงใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือส่งข้อความช่วยเลิกบุหรี่ควบคู่กับมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ทำไมต้องเลิกบุหรี่: เพราะสูญเสียมาก

1 ใน 6 ของชายไทยเสียชีวิตจากการสูบบุหรี่

คนไทยเสียชีวิตก่อนวัยอันควร คิดเป็นมูลค่าความสูญเสียที่สูงมาก

ชาย: 600,000 ปีสุทธภาวะ

หญิง: 90,000 ปีสุทธภาวะ

มูลค่าทางเศรษฐกิจที่สูญเสีย 75 พันล้านบาท (ปี 2550)

จากการรักษาพยาบาล 6.2 หมื่นล้านบาท

จากการสูญเสียกำลังแรงงาน (เสียผลิตภาพ) 1.2 หมื่นล้านบาท

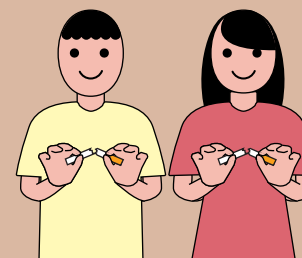
มาตรการส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือช่วยให้เลิกบุหรี่ได้

อาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 1,571 คน

ชาย 1,417 คน (90%)

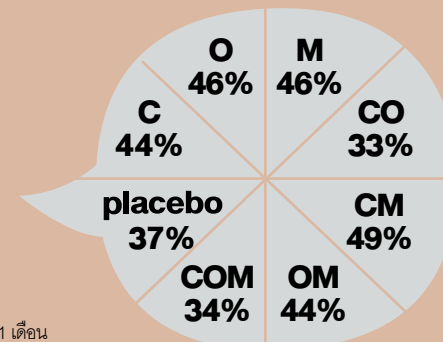
รับข้อความแล้วเลิกได้ 521 คน (40%)*

หญิง 154 คน (10%)

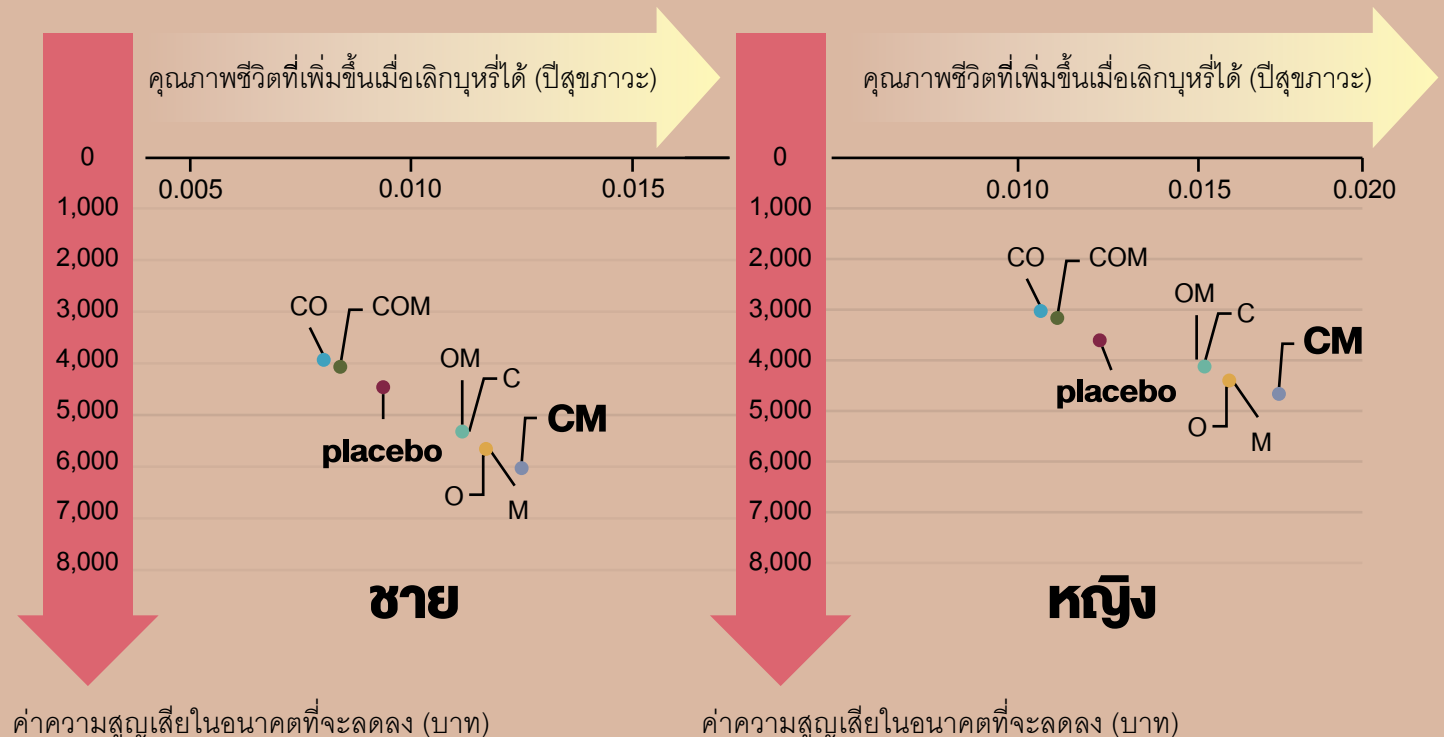
*เลิกบุหรี่ได้ต่อเนื่องกัน 7 วัน เมื่อได้รับข้อความไปแล้ว 1 เดือน

ร้อยละที่แต่ละกลุ่มข้อความช่วยเลิกบุหรี่ได้

มาตรการส่งข้อความทางมือถือมีความคุ้มค่า

การศึกษาพบว่า ข้อความทุกกลุ่มช่วยลดความสูญเสียในอนาคต เช่น ต้นทุนการรักษาพยาบาลของโรคที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ และช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้รับข้อความด้วย ดังนั้นมาตรการส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือนี้คุ้มค่าที่จะลงทุน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ควรสนับสนุนศูนย์บริการเลิกบุหรี่ทางโทรศัพท์แห่งชาติ (สบข.) ให้มีบริการส่งข้อความเพื่อช่วยเลิกบุหรี่ทางโทรศัพท์มือถือควบคู่กับมาตรการเลิกบุหรี่ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนให้ผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่ สามารถเลิกบุหรี่ได้สำเร็จ ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพในระดับประเทศ และเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ที่เลิกบุหรี่ได้

ข้อความช่วยเลิกบุหรี่ที่ใช้ในการวิจัยพัฒนาโดยอ้างอิงจากทฤษฎีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของ Michie's COM-B ที่มีแนวคิดที่ว่าปัจจัยที่ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมี 3 ปัจจัย ได้แก่ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (capability: C) โอกาสสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (opportunity: O) และแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (motivation: M) ข้อความที่ส่งให้ผู้เข้าร่วมการวิจัย จึงเกิดจากปัจจัยทั้ง 3 โดยมีทั้งหมด 8 กลุ่มลักษณะ

กลุ่มลักษณะ: ข้อความช่วยเลิกบุหรี่

ตัวอย่างข้อความที่ใช้ส่ง

ข้อความที่ส่งเสริมความสามารถในการเปลี่ยนพฤติกรรม (C)	อายุหัวใจของคุณจะเด็กลงถึง 5 ปี หากคุณเลิกสูบบุหรี่ตั้งแต่วันนี้
ข้อความที่เพิ่มโอกาสในการเลิกบุหรี่ (O)	เปิดอ่านข้อความนี้ทุกครั้งที่คุณท้อ คอยเตือนให้คุณเลิกได้สำเร็จ
ข้อความที่สร้างแรงจูงใจเชิงบวกในการเลิกบุหรี่ (M)	หยุดสูบวันนี้ มีเงินใช้ฟรี ๆ ถึงปีละสองหมื่น
ข้อความที่ส่งเสริมความสามารถในการเปลี่ยนพฤติกรรมและเพิ่มโอกาสในการเลิกบุหรี่ (CO)	อายุหัวใจของคุณจะเด็กลงถึง 5 ปี หากคุณเลิกสูบบุหรี่ตั้งแต่วันนี้ เปิดอ่านข้อความนี้ทุกครั้งที่คุณท้อ คอยเตือนให้คุณเลิกได้สำเร็จ
ข้อความที่ส่งเสริมความสามารถในการเปลี่ยนพฤติกรรมและสร้างแรงจูงใจเชิงบวกในการเลิกบุหรี่ (CM)	อายุหัวใจของคุณจะเด็กลงถึง 5 ปี หากคุณเลิกสูบบุหรี่ตั้งแต่วันนี้ หยุดสูบวันนี้ มีเงินใช้ฟรี ๆ ถึงปีละสองหมื่น
ข้อความที่เพิ่มโอกาสในการเลิกบุหรี่และสร้างแรงจูงใจเชิงบวกในการเลิกบุหรี่ (OM)	เปิดอ่านข้อความนี้ทุกครั้งที่คุณท้อ คอยเตือนให้คุณเลิกได้สำเร็จ หยุดสูบวันนี้ มีเงินใช้ฟรี ๆ ถึงปีละสองหมื่น
ข้อความที่ส่งเสริมความสามารถในการเปลี่ยนพฤติกรรม เพิ่มโอกาสในการเลิกบุหรี่ และสร้างแรงจูงใจเชิงบวกในการเลิกบุหรี่ (COM)	อายุหัวใจของคุณจะเด็กลงถึง 5 ปี หากคุณเลิกสูบบุหรี่ตั้งแต่วันนี้ เปิดอ่านข้อความนี้ทุกครั้งที่คุณท้อ คอยเตือนให้คุณเลิกได้สำเร็จ หยุดสูบวันนี้ มีเงินใช้ฟรี ๆ ถึงปีละสองหมื่น
ข้อความส่งเสริมสุขภาพทั่วไป (placebo)	สุขภาพดี เริ่มที่ กินอย่างพอดี และออกกำลังกายอย่างเพียงพอ

เกี่ยวกับการศึกษา

การประเมินความคุ้มค่านี้เปรียบเทียบระหว่างกรณีที่ไม่มีความช่วยเหลือกับกรณีที่มีความช่วยเหลือ โดยข้อความนี้พัฒนาจากทฤษฎีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของ Michie's COM-B กล่าวคือ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (capability: C) โอกาสสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (opportunity: O) และแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (motivation: M) โดยการส่งเสริมในแต่ละด้านเหล่านี้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (behaviour: B)

ผู้เขียน
สรายยุทธ ชันณะ

ผู้ช่วยวิจัย
โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

ติดตามรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้ที่
<http://www.hitap.net/research/167423>

เอกสารฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การทดสอบประสิทธิผลของการส่งข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือต่อการรับบริการเลิกบุหรี่และการตัดสินใจเลิกบุหรี่ โดย ดร. ภาณุ.ปฤษฎฐพร กิ่งแก้ว นายสรายยุทธ ชันณะ ภาณุ.พรธิดา หัดโนนตุ่น ดร. ภาณุ.พัทธรา ลีพิทรวงศ์ ได้รับทุนสนับสนุนจาก ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการประเมินงานสร้างเสริมสุขภาพเชิงเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

หน่วยงานที่สนใจรับ Policy Brief ฉบับพิมพ์สมัครรับได้ที่ comm@hitap.net โดยระบุชื่อ-ที่อยู่เพื่อจัดส่ง

ท่านที่สนใจรับเป็นรายบุคคล สมัครรับสำเนาอิเล็กทรอนิกส์ (ไฟล์ PDF) ได้ที่ comm@hitap.net โดยระบุชื่ออีเมลเพื่อจัดส่ง

ดาวน์โหลดฉบับ PDF และ Policy Brief เล่มอื่น ๆ ได้ที่ www.hitap.net

HITAP เป็นองค์กรวิจัยกึ่งอิสระภายใต้สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขและเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีพันธกิจหลักคือ ศึกษาผลกระทบทั้งบวกและลบจากการใช้เทคโนโลยีหรือนโยบายด้านสุขภาพเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจด้านนโยบายของภาครัฐ เช่น คณะอนุกรรมการพัฒนานโยบายหลักแห่งชาติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้กระทรวงสาธารณสุข ส่วนในระดับนานาชาติโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา HITAP เน้นการพัฒนาศักยภาพให้ประเทศเหล่านั้นสามารถทำประเมินเทคโนโลยีด้านสุขภาพด้วยตนเอง

ติดต่อ:

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP)
อาคาร 6 ชั้น 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์: 02-591-8161, 02-590-4375 และ 02-590-4549
โทรสาร: 02-590-4363
อีเมล: hitap@hitap.net
เว็บไซต์: www.hitap.net

งานนี้ได้รับอนุญาตภายใต้
ครีเอทีฟคอมมอนส์ แสดงที่มา
ไม่ใช้เพื่อการค้า ไม่ดัดแปลง

HITAPTHAILAND

HITAP_THAI

HITAP THAI

HITAP.NET

Health Intervention and Technology Assessment Program

